

Περιεχόμενα

Πρόλογος της επιστημονικής επιμελήτριας της ελληνικής έκδοσης	ix
Πρόλογος στην πρώτη έκδοση	xv
Πρόλογος στη δεύτερη έκδοση	xvii
Πρόλογος στην τρίτη έκδοση	xix
1. Θεωρίες	1
2. Μαζικός τουρισμός	37
3. Οικονομίες	57
4. Δουλεύοντας υπό το βλέμμα των τουριστών	91
5. Μεταβαλλόμενες τουριστικές κουλτούρες	119
6. Μέρη, κτίρια και σχεδιασμός	145
7. Όραση και φωτογραφία	189
8. Επιτελέσεις	227
9. Οι κίνδυνοι και το μέλλον	259
Βιβλιογραφία	289
Ευρετήριο	319

Πρόλογος της επιστημονικής επιμελήτριας της ελληνικής έκδοσης

Το βιβλίο *Η τουριστική ματιά* του κοινωνιολόγου John Urry εκδόθηκε το 1990 και επανεκδόθηκε δύο φορές: το 2002 και το 2011, με τη συνδρομή του Jonas Larsen. Σήμερα θεωρείται ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα και επιδραστικά βιβλία στο γνωστικό πεδίο του τουρισμού, ενώ παραμένει σημαντικό ανάγνωσμα για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές που ακολουθούν σπουδές γύρω από την τουριστική βιομηχανία, αλλά και για όποιον ενδιαφέρεται για τον τουρισμό ως κοινωνικό φαινόμενο που επηρεάζει και αναδιαμορφώνει τοπικές κοινότητες, μετατρέποντάς τις σε τουριστικούς προορισμούς ή/και θεάσεις για τουριστικές ματιές. Το βιβλίο έχει, εξάλλου, χαρακτηριστεί κλασικό, έχουν γίνει πολλές αναφορές σε αυτό και έχει σχολιαστεί σε πλήθος επιστημονικές συζητήσεις, συνέδρια, άρθρα και άλλα βιβλία. Για πολλούς μελετητές η θεώρηση της «τουριστικής ματιάς» είναι χρήσιμη –ίσως ακόμη και απαραίτητη– για την κατανόηση της δυναμικής του σύγχρονου τουριστικού φαινομένου που άπτεται ζητημάτων όπως η υπέρμετρη αύξηση των τουριστικών ροών και η βιωσιμότητα των δημοφιλών προορισμών, που πλέον αντιμετωπίζουν, εκτός από τον υπερπληθυσμό σε συγκεκριμένες χρονικές ζώνες, και προβλήματα πόρων –φυσικών, ενεργειακών και άλλων– καθώς και ζητήματα πολιτιστικών και κοινωνικών διαστάσεων. Η έννοια της τουριστικής ματιάς τοποθετεί σε πρώτο πλάνο τις πολιτιστικές, κοινωνικές και τεχνολογικές διαστάσεις του τουρισμού.

Ο Urry αναφέρεται στην κεντρική θέση που κατέχουν η όραση και η οπτικότητα στον σύγχρονο πολιτισμό και τον τρόπο που το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται στο τουριστικό φαινόμενο. Πραγματεύεται, δηλαδή, την οπτικοποίηση της τουριστικής εμπειρίας, αλλά και την παραγωγή τόπων για οπτική κατανάλωση. Η πρόσληψη και η αξιολόγηση των διαθέσιμων οπτικών ερεθισμάτων από τους τουρίστες παρουσιάζονται ως κοινωνικά οργανωμένα

πρακτική, που επηρεάζεται και σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνεται από συγκεκριμένους πολιτισμικούς κώδικες, ενώ η συνολική παρουσία κάθε τουριστικού προορισμού παραλληλίζεται με ένα άθροισμα επιτελεστικών ερμηνειών.

Παρόλο που σήμερα οι τουρίστες φαίνεται να αναζητούν σε μεγάλο βαθμό τη βίωση εμπειριών, πέρα από τη συλλογή θεάσεων, το βιβλίο παραμένει επίκαιρο και σημαντικό στη βιβλιογραφία του τουρισμού, καθώς αντιμετωπίζει την τουριστική ματιά ως ενσώματα πρακτική, ως πρώτη και συντονιστική αίσθηση επιλογής, αλλά και αξιολόγησης κάθε τουριστικής εμπειρίας. Δεν υποστηρίζει ότι η όραση είναι η μόνη αίσθηση μέσω της οποίας οι τουρίστες συναντούν τόπους, αλλά ότι είναι η οργανωτική αίσθηση, όσο αφορά τη θέση, τον ρόλο και την επίδραση που ασκεί στις άλλες αισθήσεις κατά την περιήγηση ενός υποκειμένου σε κάποιον προορισμό. Οι τουριστικές εμπειρίες, σύμφωνα με τους συγγραφείς της παρούσας έκδοσης, είναι –όπως και οι περισσότερες δραστηριότητες στον σύγχρονο δυτικό πολιτισμό– σε μεγάλο βαθμό οπτικές. Η πράξη της κατανάλωσης οπτικών εικόνων παρουσιάζεται, στο βιβλίο αυτό, όχι απλώς ως μια παθητική ή προσχεδιασμένη τοποθέτηση της ματιάς σε συγκεκριμένα σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος, αλλά και ως μια ενεργητική πράξη παραγωγής νοήματος. Αν και σε μεγάλο βαθμό μπορεί να επηρεαστεί από τις θεάσεις που προωθούνται από τα ΜΜΕ ή άλλες πολιτιστικές βιομηχανίες, όπως για παράδειγμα ο κινηματογράφος, η τουριστική ματιά είναι ταυτόχρονα μια πράξη αποκωδικοποίησης, ερμηνείας και –μέσω της φωτογραφίας– παραγωγής νέων θεάσεων και δυνητικών μελλοντικών τουριστικών ματιών. Παρότι οι διάφορες τουριστικές επιτελέσεις μπορεί να προδιαγράφονται από αόρατους πολιτισμικούς κώδικες ή πολιτισμικά κωδικοποιημένα πρότυπα τουριστικής συμπεριφοράς, η ματιά παρουσιάζεται από τους συγγραφείς ως ενσώματα και θεατρική, πολυαισθητηριακή και σχεσιακή. Η τουριστική ματιά είναι σαφώς επιλεκτική –καθώς η φαντασία και οι επιθυμίες των δρώντων υποκειμένων επηρεάζονται από ποικίλα οπτικά ερεθίσματα που προωθούνται μέσα από τηλεοπτικές, κινηματογραφικές, διαδικτυακές ή άλλες αναπαραστάσεις– αλλά η τοποθέτηση της ματιάς είναι παράλληλα μια διαδικασία ρευστή, κάποιες φορές απρόβλεπτη και σε κάθε περίπτωση ικανή να προσαρμοστεί σε ενδεχόμενους αστάθμητους παράγοντες. Οι τουρίστες, λοιπόν, θεωρούνται στο παρόν βιβλίο συμπαραγωγικοί τουριστικών τόπων, καθώς η έννοια της τουριστικής ματιάς επανεξετάζεται ως πρακτική που εξαρτάται από σχέσεις, αφηγήσεις και σημεία-σύμβολα.

Η ιδέα, φυσικά, ότι κάποιοι τόποι αξίζουν την επίσκεψη και τη ματιά μας δεν είναι αυτονόητη. Έχει επινοηθεί, εκδημοκρατιστεί, νομιμοποιηθεί από ορισμένες κοινωνικές ομάδες, θεσμούς και φορείς μέσα από διάφορες διαδικασίες, και πλέον θεωρείται δεδομένη και αδιαπραγμάτευτη, ενώ συνδέεται και με το πολιτισμικό ή/και κοινωνικό κεφάλαιο των μετακινούμενων

ατόμων. Από μικρή ηλικία μαθαίνουμε με ποιον τρόπο και προς ποια κατεύθυνση να εστιάζουμε τη ματιά μας, και υιοθετούμε πρακτικές και κανόνες που διαμορφώνονται σε πλαίσια όπως αυτά της οικογένειας, της εκπαίδευσης, του πολιτισμικού κεφαλαίου, της υγείας, του έθνους κ.λπ. Κάποιες παράμετροι και κάποιες κοινωνικές ομάδες έχουν ισχυρότερη επιρροή στον καθορισμό των νομιμοποιημένων αντικειμένων της ματιάς. Ο Urry προκρίνει τη θεώρηση ότι ο μετασχηματισμός της οικονομίας σε διάφορες χρονικές περιόδους της ιστορίας μετέθεσε και τη δύναμη σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες να καθορίζουν την κατεύθυνση και την τοποθέτηση της ματιάς, να λειτουργούν ως πολιτισμικοί κριτές και διαμορφωτές γούστου. Η τουριστική ματιά ενέχει και ταξικές διαστάσεις.

Η τουριστική ματιά αναλύεται στο βιβλίο σε συνάρτηση με φαινομενικά μη σχετικά πεδία, όπως την παροχή υπηρεσιών, την κατανάλωση, την «οικονομία των σημείων», τη σύγχρονη διαμεσολαβημένη κουλτούρα, το δομημένο περιβάλλον, την τεχνολογία και την ιστορία της όρασης και της φωτογραφίας. Παρουσιάζονται κάποια από τα είδη εργασίας που επιτελούνται υπό την τουριστική ματιά, όπως οι εργασίες που αφορούν την εστίαση και τη διαμονή των τουριστών, ως ενορχηστρωμένα και υπό αόρατη σκηνοθετική καθοδήγηση θεατρικά μοτίβα. Γίνεται αναφορά στα σημεία και τις ανακυκλούμενες σημασιοδοτήσεις του τουρισμού, στους τρόπους δημιουργίας στερεοτυπικών αφηγημάτων γύρω από συγκεκριμένους τόπους, καθώς και στον ρόλο των διάφορων διαμεσολαβήσεων στην προώθηση ή/και δημιουργία αυτού του τύπου των αφηγημάτων. Αναλύονται το δομημένο περιβάλλον, ο ρόλος της αρχιτεκτονικής, καθώς και οι πρώτες τουριστικές πρακτικές στη Μεγάλη Βρετανία, μια πλαισίωση του τουριστικού φαινομένου που μπορεί να φανεί χρήσιμη σε κάθε μελετητή, καθώς καταδεικνύει ακριβώς τη σημασία του χωροχρονικού πλαισίου σε κάθε αντίστοιχη ανάλυση, όπως και τον τρόπο που οι ματιές νομιμοποιούνται από διάφορα αφηγήματα και επηρεάζουν την οργάνωση τόπων και την κατασκευή προορισμών. Τέτοιες κατασκευές είναι προϊόντα τοπικών, δημογραφικών, οικονομικών, τεχνολογικών, πολιτισμικών και κοινωνικών διαδικασιών. Η αναφορά, τέλος, στην εμφάνιση της φωτογραφίας ως ενδυνάμωσης της τουριστικής ματιάς, με την έννοια της ενσωμάτωσης σε αυτή δυνατοτήτων που δεν έχει το ανθρώπινο μάτι, ισοδυναμεί με την παραδοχή της αύξησης του αριθμού και του είδους των θεάσεων, επαναπροσδιορίζοντας, ταυτόχρονα, τον ρόλο, την κινητικότητα και την επιρροή των τουριστικών εικόνων.

Η φωτογραφία, ως μηχανική επέκταση ή/και εκμηχανίκευση της ματιάς, καταλαμβάνει σημαντικό μέρος στις σελίδες του συγκεκριμένου βιβλίου. Για τους συγγραφείς, είναι μια ενεργητική πρακτική σηματοδότησης, ένας τρόπος οργάνωσης της τουριστικής ματιάς. Το οπτικό φόντο των τουριστικών

δραστηριοτήτων έχει καταστεί σημαντικό τόσο για τους ίδιους τους τουρίστες όσο και για την επικοινωνιακή προβολή των προορισμών, καθώς οι φωτογραφίες κυκλοφορούν σήμερα στα ψηφιακά περιβάλλοντα πολλών χρηστών και δυνητικών τουριστών παγκοσμίως. Οι τουρίστες δεν φωτογραφίζουν πλέον μόνο για να θυμούνται τις παρελθούσες εμπειρίες των ταξιδιών τους ή για να αποτυπώνουν σημαντικά τοπόσημα προορισμών, αναγνωρισμένα από την «παγκόσμια γλώσσα του ταξιδιού» του Barthes, που τους προσδίδουν κύρος και προβάλλονται ως τεκμηρίωση του πολιτισμικού κεφαλαίου τους όταν τοποθετούνται σε κορνίζες στο σαλόνι τους. Αντίθετα, δημιουργούν τουριστικές εικόνες που προσφέρονται προς άλλες ματιές σε ψηφιακά περιβάλλοντα, μέσα από δίκτυα ροών διαρκώς μεταλλασσόμενα και ως έναν βαθμό ανεξέλεγκτα.

Η κοντακοποίηση –η αποτύπωση, δηλαδή, των τουριστικών ματιών σε φωτογραφίες– εξευγενίζει τόπους προς οπτική κατανάλωση, ενθαρρύνει και προσκαλεί φαντασιακές κινητικότητες, καθώς μέσω των προτεινόμενων εικόνων προσχεδιάζονται σκηνές για μελλοντικές τουριστικές εμπειρίες. Οι τουρίστες που φωτογραφίζουν μετατρέπονται σε ερασιτέχνες σημειολόγους, παρατηρητές, ανθρωπολόγους, ενεργητικούς δηλαδή διαμορφωτές οπτικών τεκμηρίων και, σε δεύτερο χρόνο, προτάσεων προς άλλους, μελλοντικούς τουρίστες στους ίδιους προορισμούς. Οι ψηφιακές φωτογραφίες λειτουργούν ως ζωντανές καρτ ποστάλ που μεταφέρουν και αναδιανέμουν σε ποικίλα περιβάλλοντα πρόσληψης τόπους, εκδημοκρατίζοντας και αποδιαμεσολαβώντας την τουριστική ματιά. Οι τουρίστες μέσα από τέτοιες διαδικασίες είναι ικανοί να καταρρίψουν τοπόμυθους, καθώς η ματιά μέσω του φωτογραφικού φακού δεν ενορχηστρώνεται απόλυτα από τα ΜΜΕ και τις τουριστικές επιχειρήσεις, αλλά συνδιαμορφώνεται από τους ντόπιους σε συνάρτηση με τις φωτογραφίες των τουριστών. Αυτή η συλλογιστική μετασχηματίζει τον τρόπο που μέχρι πρότινος αντιλαμβανόμασταν τα οπτικά μηνύματα στον τουρισμό και δίνει ισχυρό κίνητρο και έναυσμα για άλλου τύπου οπτικές αφηγήσεις στο μέλλον, ακόμη και από τους επίσημους φορείς και παραγωγούς οπτικών μηνυμάτων στον τουρισμό. Η αναδημοσίευση των selfies των τουριστών από ξενοδοχειακές μονάδες ή/και η πρόσκληση προσώπων που έχουν επιρροή στη διαμόρφωση γνώμης στοχευμένων ομάδων να δημοσιεύσουν φωτογραφίες τους σε συγκεκριμένους χώρους έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενισχύοντας τον παραπάνω ισχυρισμό.

Η ανάγκη να μεταφραστεί το βιβλίο αυτό στα ελληνικά προέκυψε μέσα από τη συνειδητοποίηση ότι λείπει από την ελληνική βιβλιογραφία ένα βιβλίο με τη συγκεκριμένη θεματολογία. Η όραση και η οπτική αντίληψη είναι έννοιες που έχουν απασχολήσει ένα ευρύ φάσμα επιστημών, από τις κοινωνικές

επιστήμες, την επικοινωνία και τις πολιτισμικές σπουδές, που υιοθετούν μεθοδολογικά εργαλεία όπως η επιτόπια έρευνα, η βιωματική ή/και συμμετοχική παρατήρηση και μελετούν τρόπους κωδικοποιήσεων, μεταφοράς δεδομένων και πρόσληψης (οπτικών) μηνυμάτων, ως τις τέχνες, όπου η οπτική αντίληψη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη σκέψη και τις θετικές επιστήμες, όπου η οπτικοποίηση, μέσω του σχεδίου, μπορεί να αποτελέσει απόδειξη μιας υπόθεσης ή το πρώτο στάδιο υλοποίησης μιας ιδέας ή/και ενός έργου. Στον τουρισμό, η όραση μπορεί να θεωρηθεί μία από τις κυρίαρχες, αν όχι η κυρίαρχη αίσθηση, καθώς, σύμφωνα με τους συγγραφείς του παρόντος βιβλίου, σε κάποιο βαθμό, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, όλες οι αισθήσεις οπτικοποιούνται: ο τουρίστας συναντά «γευστικά τοπία, οσφρητικά τοπία, ηχοτοπία και τοπία αφής». Πέρα από τις εναποθέσεις των τουριστικών βλεμμάτων σε αντίστοιχα σημεία, τουριστικές εικόνες διαμορφώνονται, διαμεσολαβούνται και διακινούνται, όπως προαναφέρθηκε, με πολλούς τρόπους, από πολλά μέσα και διάφορους επικοινωνητές, δημιουργώντας, εσκεμμένα ή όχι, συγκεκριμένους συμβολισμούς και σηματοδοτήσεις.

Εκτός από τη σημασία της όρασης και των οπτικών μηνυμάτων στον τουρισμό, το βιβλίο *Η τουριστική ματιά* συγκεντρώνει και προσφέρει στους αναγνώστες σημαντικούς όρους της βιβλιογραφίας που παραμένουν επίκαιροι και χρήσιμοι για τη βαθύτερη κατανόηση του τουριστικού φαινομένου στο σύνολό του, αλλά και καθώς αυτό εντάσσεται στις νέες πραγματικότητες του ψηφιακού και εικονικού κόσμου. Για παράδειγμα, οι «φαντασιακές γεωγραφίες» (Said, 1995), η «σκηνοθετημένη αυθεντικότητα» (MacCannell, 1999), τα εθνικά στερεότυπα και οι «τοπόμυθοι» (Shields, 1990), τα εικονοτοπία (Sontag, 1979), ο «οντολογικός ρεαλισμός» (Barthes, 2000), η αίσθηση δηλαδή ότι ο θεατής βρίσκεται μέσα στη φωτογραφία –έννοια που θα συζητηθεί εκτενώς στο πλαίσιο των ταξιδιών φαντασίας ή των εικονικών ταξιδιών που προκρίνονται στην ψηφιακή σημειόσφαιρα, στο όνομα του εκδημοκρατισμού, αλλά και της βιωσιμότητας– είναι μερικοί μόνο από τους όρους που φαίνεται ότι θα αποτελέσουν πυρήνες πολλών συζητήσεων για την τουριστική βιομηχανία, τις επιδράσεις και τις προοπτικές της στο μέλλον. Ήδη έχουν αρχίσει να συζητούνται έννοιες όπως αυτές του διαμεσολαβούμενου τουρισμού, του μετα-τουρίστα και του εικονικού τουρισμού. Όροι όπως η κοντακοποίηση, η ντισνεϊοποίηση και οι «υβριδικές επιτελέσεις της ματιάς» εισάγονται ως σημαντικές παράμετροι κωδικοποίησης, διαμόρφωσης και πρόσληψης οπτικών τεκμηρίων και, κατά συνέπεια, τουριστικών εικόνων. Το βιβλίο εισάγει επίσης την κατηγοριοποίηση των τουριστικών ματιών/βλεμμάτων σε ρομαντικές ματιές, συλλογικές ματιές, θεαματικές ματιές, που περιπλανώνται σε τουριστικούς προορισμούς μέσα από ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και τουριστικά λεωφορεία, ευλαβικές ματιές, που ακολουθούν ιεροτελεστίες προσκυνήματος,

ανθρωπολογικές ματιές, που συνδιαλέγονται με τους παρατηρούμενους, περιβαλλοντικές, διαμεσολαβημένες –μέσω, για παράδειγμα, του κινηματογραφικού τουρισμού– και οικογενειακές ματιές.

Η τουριστική ματιά είναι πολυδιάστατη και πολύπλοκη. Αναπτύσσεται δε σε συνάρτηση με αισθητικές καινοτομίες, οικονομικούς μετασχηματισμούς, μορφοποιήσεις νέων κοινωνικών ομάδων ή/και τάξεων, χωροχρονικές αναδιοργανώσεις της ζωής στις πόλεις, μεταλλασσόμενα αφηγήματα για την υγεία, την ευχαρίστηση, τη φύση, την ταυτότητα και την εκπαίδευση, νέες τεχνολογίες μετακίνησης και οπτικοποίησης κ.λπ. Η έννοια της τουριστικής ματιάς μπορεί να θεωρηθεί μια παραίνεση να είμαστε διακριτικοί ως προς το τι μπορούμε να πούμε για τον τουρισμό και σκεπτικοί για τις προβλέψεις μας για το μέλλον του ταξιδιού. Όποιο κι αν είναι αυτό το μέλλον, θα ενσωματώνει τους σημαντικούς πολιτισμικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και τεχνολογικούς μετασχηματισμούς που σημειώθηκαν στις αρχές του 21ου αιώνα. Η θεώρηση της τουριστικής ματιάς μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε αυτούς τους μετασχηματισμούς, όχι προβλέποντας το μέλλον, αλλά παρέχοντάς μας αναλυτικά εργαλεία ώστε να μπορέσουμε να συνειδητοποιήσουμε την πολυπλοκότητα των μηχανισμών και των διαδικασιών που τους προκαλούν.

Πρόλογος στην πρώτη έκδοση

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τα παρακάτω πρόσωπα για τις συμβουλές, την ενθάρρυνση και τη βοήθεια που μου παρείχαν, και ιδίως για τις πολύτιμες πληροφορίες που μου προσέφεραν για τον τουριστικό τομέα σε όλο τον κόσμο: Paul Bagguley, Nick Buck, Peter Dickens, Paul Heelas, Mark Hilton, Scott Lash, Michelle Lowe, Celia Lury, Jane Mark-Lawson, David Morgan, Ian Rickson, Chris Rojek, Mary Rose, Peter Saunders, Dan Shapiro, Rob Shields, Hermann Schwengel, John Towner, Sylvia Walby, John Walton και Alan Warde. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους επαγγελματίες που εργάζονται στον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας, οι οποίοι απάντησαν στα ερωτήματά μου παρέχοντάς μου πλήθος πληροφορίες και συμβουλές. Ορισμένες συνεντεύξεις που αναφέρονται σε αυτό το βιβλίο πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της Πρωτοβουλίας ESRC για το Μεταβαλλόμενο Αστικό και Περιφερειακό Σύστημα. Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την Πρωτοβουλία αυτή, που αποτέλεσε το κίνητρο να ασχοληθώ «σοβαρά» με το θέμα των διακοπών.

John Urry
Lancaster, Δεκέμβριος 1989

Πρόλογος στη δεύτερη έκδοση

Αυτή η νέα έκδοση διατηρεί τη δομή της πρώτης έκδοσης, με εξαίρεση την προσθήκη ενός νέου κεφαλαίου (8) με τίτλο «Παγκοσμιοποίηση της ματιάς». Τα υπόλοιπα επτά κεφάλαια επικαιροποιήθηκαν ως προς τα δεδομένα, την προσθήκη σχετικών νέων μελετών και καλύτερη εικονογράφηση. Είμαι ιδιαίτε- ρως ευγνώμων για την εκτεταμένη ερευνητική βοήθεια και την εμπειριστατω- μένη τεχνογνωσία που μου παρείχε η Viv Cuthill για αυτή τη νέα έκδοση. Θα ήθελα επίσης να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον Mike Featherstone, ο οποίος με προέτρεψε εξ αρχής να γράψω ένα βιβλίο για τον τουρισμό και στον Chris Rojek, που πρότεινε αυτή τη δεύτερη έκδοση, καθώς και για τη συνεργ- ασία μας στο βιβλίο *Touring Cultures* που συνεπιμεληθήκαμε.

Την τελευταία δεκαετία έχω επιβλέπει πολλές διδακτορικές διατριβές με θέμα τον τουρισμό, τα ταξίδια και την κινητικότητα. Έχω διδαχθεί πολλά από αυτά τα διδακτορικά και ειδικά από τις συζητήσεις γύρω από τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα αυτόν. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτε- ρως τα παρα- κάτω άτομα, ορισμένα από τα οποία μου παρείχαν πολύ χρήσιμα σχόλια για το κεφάλαιο 8: Alexandra Arellano, Javier Caletrio, Viv Cuthill, Saolo Cwer- ner, Monica Degen, Tim Edensor, Hernan Gutiérrez Sagastume, Juliet Jain, Jonas Larsen, Neil Lewis, Chia-ling Lai, Richard Sharpley, Jo Stanley και Joyce Yeh. Θα ήθελα επίσης να αναγνωρίσω την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχαν οι μεταπτυχιακοί σπουδαστές που παρακολούθησαν το μάθημά μου «Η τουριστική ματιά» μέσα από τις πολλές συζητήσεις που είχαμε την τελευ- ταία δεκαετία.

Οι συνάδελφοί μου από το Lancaster με τους οποίους έχω συζητήσει αυ- τά τα θέματα (ορισμένοι εξ αυτών μου παρείχαν επίσης πολύ χρήσιμα σχόλια στο κεφάλαιο 8) είναι οι Sara Ahmed, Gordon Clark, Carol Crawshaw, Bülent Diken, AnneMarie Fortier, Robin Grove-White, Kevin Hetherington, Vincent Kaufmann, Phil Macnaghten, Colin Pooley, Katrin Schneeberger και Mimi Sheller.

Η συνεργασία μου για διάφορα θέματα στο πλαίσιο του προπτυχιακού προγράμματος στο Τμήμα Κοινωνιολογίας με την Pennie Drinkall και την Claire O'Donnell τα τελευταία χρόνια ήταν για εμένα μια ιδιαίτερα ευχάριστη εμπειρία.

John Urry
Lancaster, Απρίλιος 2001

Πρόλογος στην τρίτη έκδοση

Ο κόσμος του τουρισμού εξελίσσεται συνεχώς και η τουριστική θεωρία πρέπει να προσαρμόζεται σε αυτές τις αλλαγές. Η τρίτη έκδοση του βιβλίου *Η Τουριστική Ματιά* αναδιαρθρώνει ριζικά, επαναδιατυπώνει και εμπλουτίζει τις δύο πρώτες εκδόσεις, προκειμένου να καταστήσει το παρόν βιβλίο πιο επίκαιρο για τους ερευνητές, τους φοιτητές, τους επαγγελματίες και τους ειδικούς σε θέματα τουρισμού στον 21ο αιώνα. Έχουν γίνει πολλές αλλαγές σε σχέση με τις δύο πρώτες εκδόσεις. Ο Jonas Larsen, ως συν-συγγραφέας, έδωσε μια φρέσκια μάτια στο βιβλίο. Τα αρχικά κεφάλαια επικαιροποιήθηκαν πλήρως. Τα ανεπίκαιρα δεδομένα απαλείφθηκαν, προστέθηκαν νέες μελέτες και θεωρητικές έννοιες και αναλύεται διεξοδικότερα η έννοια της τουριστικής ματιάς σε θεωρητικό επίπεδο, και ιδίως οι «πιο αφανείς» όψεις της. Τρία νέα κεφάλαια εξετάζουν την τουριστική ματιά σε σχέση με τη φωτογραφία και την ψηφιοποίηση, τις πρόσφατες αναλύσεις ενσώματων επιτελέσεων στο πλαίσιο της τουριστικής θεωρίας και έρευνας και τους διάφορους κινδύνους του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένης της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της ανόδου των τιμών του πετρελαίου, στοιχεία τα οποία έχουν επηρεάσει την ελκυστικότητα και το μέλλον της παγκοσμιοποιούμενης τουριστικής ματιάς.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες για την έμπνευση, τη βοήθεια και τη συμβολή όλων στην παραγωγή αυτής της νέας έκδοσης του βιβλίου. Θα θέλαμε ιδιαίτερα να ευχαριστήσουμε τα εξής άτομα: Jørgen Ole Bærenholdt, Monika Büscher, Javier Caletrio, Beckie Coleman, Anne Cronin, Viv Cuthill, Monica Degen, Kingsley Dennis, Pennie Drinkall, Tim Edensor, Michael Haldrup, Kevin Hannam, Allison Hui, Michael Hviid Jacobsen, Juliet Jain, Jennie Germann Molz, Mette Sandbye, Mimi Sheller, Rob Shields, David Tyfield, Amy Urry, Tom Urry, Sylvia Walby και Laura Watts.

Οι φωτογραφίες τραβήχτηκαν από την Amy Urry και εμάς.

John Urry, Lancaster
Jonas Larsen, Roskilde

«Το να μένεις στάσιμος σε αυτούς τους καιρούς αλλαγής, όταν όλος ο κόσμος κινείται, θα ήταν έγκλημα. Επιβίβασου και εσύ σε αυτό το φθινό, πολύ φθινό ταξίδι». (Thomas Cook, 1854, στο Brendon, 1991: 65)

«Ωραία θέα! Καταπληκτική θέα! Είναι μοναδική!» (Δεσποινίς Μπάρτλετ, στο *Ένα δωμάτιο με θέα*, Forster, 1955: 8, πρωτ. 1908)

«Η φωτογραφική μηχανή και ο τουρισμός είναι δύο από τους μοναδικά σύγχρονους τρόπους ορισμού της πραγματικότητας». (Horne, 1984: 21)

«Για τον τουρίστα του 20ού αιώνα, ο κόσμος έχει γίνει ένα μεγάλο πολυκατάστημα επαρχιών και πόλεων». (Schivelbusch, 1986: 197)

«Είναι αστείο που ο κάθε ταξιδιώτης δεν θεωρεί το εαυτό του τουρίστα» (από κείμενο εδουαρδιανής επιθεώρησης, παρατίθεται στο Brendon, 1991: 188)

«Από το πρώτο εκδρομικό τρένο της εταιρείας Thomas Cook και μετά, είναι σαν να έχει αγγίξει τον κόσμο ένα μαγικό ραβδί». (*The Excursionist*, Ιούνιος 1897, παρατίθεται στο Ring, 2000: 83)

«[Οι τουρίστες] πληρώνουν για την ελευθερία τους, το δικαίωμα να αγνοούν τις ανησυχίες και τα συναισθήματα των αυτόχthonων πληθυσμών, το δικαίωμα να υφαίνουν τον δικό τους ιστό νοημάτων. [...] Ο κόσμος όλος ανοίγεται διάπλατα μπροστά στον τουρίστα [...] αρκεί να τον ζήσει ευχάριστα για να έχει νόημα». (Bauman, 1993: 241)

«Όταν παίρνω το τρένο, δεν νιώθω σαν να ταξιδεύω, νιώθω απλώς ότι με "στέλνουν" σε ένα μέρος σαν να ήμουν δέμα». (John Ruskin, παρατίθεται στο Wang, 2000: 179)

«Ουάου, μοιάζει με καρτ ποστάλ!» (επισκέπτης που αντικρίζει τους καταρράκτες της Victoria, παρατίθεται στο Osborne, 2000: 79)